

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે
આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૩/૨૦૦૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દિવ્યેશ એ. જોષી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	✓	

=====

ગુજરાત રાજ્ય
વિરુદ્ધ
અનિરુદ્ધ શિવચરણ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી આદિત્ય જાડેજા

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે એચસીએલએસ કમિટી (૪૯૯૮)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી પી.વી. પાટડિયા (૫૯૨૪)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દિવ્યેશ એ. જોષી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

તારીખ : ૦૩/૦૭/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દિવ્યેશ એ. જોષી દ્વારા)

૧. આ અપીલ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં “કોડ”) ની કલમ ૩૭૮(૧)(૩) હેઠળ વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૩૧૭/૧૯૯૯ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૦.૦૭.૨૦૦૦ ના નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે સામાવાળા-આરોપીને નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ (ટૂંકમાં “એનડીપીએસ એક્ટ”) ની કલમ ૨૦ સાથે વાંચતા કલમ ૮(સી) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

૨. ફરિયાદપક્ષનો કેસ:-

૨.૧ બિનજરૂરી વિગતો સિવાય, ફરિયાદપક્ષનો કેસ એવો છે કે તારીખ ૩૦.૦૯.૧૯૯૭ ના રોજ, જ્યારે આરોપી અમદાવાદના રામનગર વિસ્તારમાંથી પસાર થઈ રહ્યો હતો, તે સમયે ફરજ પરના પોલીસ કોન્સ્ટેબલે આરોપીને શંકાસ્પદ રીતે જતો જોઈને આરોપીની ઝડતી લીધી હતી, જેના પરથી જણાયું હતું કે આરોપી પાસે ૫.૬૭ કિલોગ્રામ વજનનો ચરસનો જથ્થો હતો. ત્યારબાદ,

જરૂરી પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું, અને ત્યારબાદ, આરોપીની તપાસ દરમિયાન સપાટી પર આવેલી માહિતીના આધારે, તારીખ ૦૩.૧૦.૧૯૯૭ ના રોજ, ગણેશ નગર વિસ્તારમાં આવેલા આરોપીના મકાનમાં ફરીથી ઝડપી લેવામાં આવી હતી, જ્યાંથી પણ વધુ ૨ કિલો અને ૪૦૫ ગ્રામ ચરસનો જથ્થો મળી આવ્યો હતો.

૨.૨ ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, ફરિયાદીએ સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરિયાદ નોંધાવવાનું યોગ્ય માન્યું હતું.

૨.૩ ફરિયાદ નોંધાતા જ તપાસ શરૂ થઈ હતી. બનાવના સ્થળનું પંચનામું, આંક ૨૧ પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ આરોપીની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. વિવિધ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. છેવટે તપાસ પૂર્ણ થતાં, તપાસ અધિકારીએ વિદ્વાન એડિશનલ પ્રિન્સિપાલ જજ, અમદાવાદની કોર્ટમાં આરોપી સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી.

૨.૪ સેશન્સ કોર્ટે એનડીપીએસ એક્ટની કલમ ૮(સી) અને ૨૦(બી)(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે આંક ૦૧ પર આરોપી સામે આરોપ ઘડ્યો હતો, અને આરોપીની કબૂલાત/પ્લી નોંધવામાં આવી હતી, જેમાં આરોપીએ ખોટી રીતે સંડોવી દેવાના આધારે પોતાનો ગુનો નકારી કાઢ્યો હતો અને કેસ ચલાવવાની માંગ કરી હતી.

૨.૫ ફરિયાદપક્ષે તેના કેસના સમર્થનમાં કુલ નવ મૌખિક પુરાવા અને અન્ય દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા હતા;

૨.૬ ફરિયાદપક્ષના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજ પુરાવા પૂર્ણ થયા પછી, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું જેમાં આરોપીએ જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદ ખોટી હતી અને તે નિર્દોષ હતો.

૨.૭ ટ્રાયલના અંતે, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે સામાવાળા-આરોપીને તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

૨.૮ નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા અને હુકમથી અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા-રાજ્ય હાલની અપીલ સાથે ઉપસ્થિત થયું છે.

અપીલકર્તા-રાજ્ય વતી રજૂઆતો

૩. રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી આદિત્ય જાડેજાએ રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાની સાચા અર્થમાં અને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ કાયદાની સુસ્થાપિત જોગવાઈઓથી વિપરીત છે અને તેથી, તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જરૂરી છે. શ્રી જાડેજાએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપને સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે વાજબી શંકાથી પર પુરાવા રજૂ કરવા પડે છે. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ એમ પણ રજૂઆત કરી છે કે રેકૉર્ડ પર આરોપીને ગુનાના આચરણ સાથે જોડતા પૂરતા અને પ્રત્યક્ષ પુરાવા ઉપલબ્ધ છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કુલ નવ સાક્ષીઓના પુરાવાને અવિશ્વાસપાત્ર ગણવામાં ભૂલ કરી છે, જેમણે

આરોપી વિરુદ્ધ અત્યંત સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જુબાની આપી છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજ પુરાવાઓને પણ ધ્યાનમાં લીધા નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ એમ પણ રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદીના પુરાવાની મૂલવણી ન કરવામાં ભૂલ કરી છે, જેમણે આરોપીને પ્રતિબંધિત માદક દ્રવ્યો સાથે રંગેહાથ પકડ્યો હતો. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકત ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી હતી કે તમામ સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે. તેમણે એમ પણ રજૂઆત કરી છે કે એનડીપીએસ એક્ટ હેઠળ કલ્પના કરાયેલ તમામ ફરજિયાત પ્રક્રિયાનું પણ તપાસ અધિકારી દ્વારા ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી જાડેજાએ એમ પણ રજૂઆત કરી છે કે આરોપી-સામાવાળાને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા જે સંજોગો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેમાંથી એકપણ સંજોગ નિર્ણાયક સ્વરૂપનો નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે આરોપીને પ્રતિબંધિત દ્રવ્ય સાથે રંગેહાથ પકડ્યા પછી, તેની ઘરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેને પોલીસ કસ્ટડીમાં લેવામાં આવ્યો હતો, અને તેની પૂછપરછ દરમિયાન, તેણે ખુલાસો કર્યો હતો કે તેના ઘરમાં પ્રતિબંધિત દ્રવ્યનો બીજો જથ્થો પડેલો છે, અને તદનુસાર, પોલીસે આરોપીના ઘરે દરોડો પાડ્યો હતો, જ્યાંથી ૨ કિલો અને ૪૦૫ ગ્રામના જથ્થામાં પ્રતિબંધિત માદક દ્રવ્ય ચરસનો બીજો જથ્થો મળી આવ્યો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે આરોપીના કબજામાંથી મળી આવેલ પ્રતિબંધિત દ્રવ્યનો જથ્થો ઘણો મોટો છે, અને તેથી, એનડીપીએસ

એક્ટમાં સમાવિષ્ટ કડક જોગવાઈઓને જોતા, એવું કહી શકાય કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના યોગ્ય મૂલ્યાંકનને બદલે માત્ર ધારણાઓ, અનુમાનો અને અટકળો પર આધારિત છે. આથી, તે ટકી શકે તેમ નથી અને રદ થવાને પાત્ર છે.

૪. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે સચોટ, વિશ્વાસપાત્ર અને ભરોસાપાત્ર પુરાવા રજૂ કરીને આરોપી સામેનો પોતાનો કેસ સાબિત કર્યો છે. સદર હકીકત છતાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે પુરાવાના સદર જૂથને યોગ્ય મહત્વ આપ્યું નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ એમ પણ રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાની તેની સાચી ભાવના અને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરી નથી અને કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતથી વિપરીત હુકમ પસાર કર્યો છે અને તેથી, તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જરૂરી છે. વિદ્વાન એ.પી.પી. એ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે એવો પુરાવો રજૂ કરવો પડે છે કે આરોપી સામેના આરોપો વાજબી શંકાના પડછાયાથી પર સાબિત થાય, અને અહીં વિચારાધીન કેસમાં, ફરિયાદપક્ષે પોતાનો કેસ વાજબી શંકાના પડછાયાથી પર સાબિત કર્યો છે, તેમ છતાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા સદર પુરાવાને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો ન હતો અને/અથવા સુવિધાપૂર્વક ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને ફરિયાદી-પોલીસ અધિકારીનો પુરાવો. તદુપરાંત, રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીની મૂલવણી કરતી વખતે અને તેને ધ્યાનમાં લેતી વખતે,

વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાને સાચી ભાવનામાં યોગ્ય મહત્વ આપ્યું નથી અને તેને સુવિધાપૂર્વક નકારી કાઢ્યો છે, અને આમ કરીને, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે ગંભીર ભૂલ કરી છે. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજાએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે જો તમામ સાક્ષીઓના પુરાવાને તેની સંપૂર્ણતામાં જોવામાં આવે અને એકસાથે વાંચવામાં આવે, તો જણાય છે કે ફરિયાદપક્ષે આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યા છે અને એનડીપીએસ એક્ટની કલમ ૮(સી) અને ૨૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ગુનો બનવા માટેના તમામ જરૂરી અને મહત્વપૂર્ણ તત્વો સાબિત થયા છે. જો કે, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા તેને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું ન હતું, અને આમ કરીને, વિદ્વાન જજે ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૫. ઉપર સંદર્ભિત આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી જાડેજા અરજ કરે છે કે હાલની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે.

૬. જ્યારે આ મામલો સુનાવણી માટે લેવામાં આવ્યો, ત્યારે સામાવાળા-આરોપી તરફથી કોઈ ઉપસ્થિત રહ્યું ન હતું.

વિશ્લેષણ

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી. ને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, અમારી વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું

ટ્રાયલ કોર્ટે નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૮. હાથ પરના મુદ્દામાં ઊંડા ઉતરતા પહેલાં, આખરી નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાના હેતુથી અમે કાયદાના કેટલાક ચુકાદાઓ/સિદ્ધાંતો ઉપયોગી રીતે ટાંકી શકીએ છીએ.

૯. આ તબક્કે, અમે શિવાજી સાહેબરાવ બોબડે અને અન્ય વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૩ એસ.સી. ૨૬૨૨ ના સિદ્ધાંતનો ઉપયોગી રીતે સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ, જેમાં ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચે આ પ્રમાણે અભિપ્રાય આપ્યો છે:

—

“.....જે સમગ્ર પુરાવા પર નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની અપીલ અદાલતની સંપૂર્ણ સત્તા પર કોઈ બંધન નથી અને વાસ્તવમાં, અદાલતની ફરજ છે કે તે સાબિતીની સામગ્રીની નવેસરથી ચકાસણી કરે, જો કે, એ ગંભીર વિચારથી માહિતગાર રહીને કે આરોપીને આપવામાં આવેલી ખંડનક્ષમ નિર્દોષતા નિર્દોષ છૂટકારામાં પરિવર્તિત થઈ ચૂકી હોવાથી, આપણું ન્યાયશાસ્ત્ર વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા પ્રત્યે જે આદર ધરાવે છે તે અત્યંત વિશ્વાસપાત્ર કારણો અને વ્યાપક વિચારણા વિના તારણને ઉલટાવી ન દેવા માટે ઉચ્ચ અદાલતને મર્યાદિત કરે છે.”

૧૦. ગિરિજા પ્રસાદ (મૃતક) વારસદારો મારફત વિ. એમ.પી. રાજ્ય, (૨૦૦૭) ૭ એસ.સી.સી. ૬૨૫ અને સ્ટેટ ઓફ ગોવા વિ. સંજય ઠાકરાન, (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૭૫૫ માં સમાન અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે;

૧૧. ઉપરોક્ત સત્તાવાર ચુકાદાઓ પરથી દિવસ જેવું સ્પષ્ટ છે કે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે, હાઈકોર્ટની પુરાવાની ચકાસણી કરવાની ફરજ છે અને કેટલીકવાર હાઈકોર્ટના પક્ષે આવું કરવાની એક જવાબદારી હોય છે. ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કોઈપણ જોગવાઈ દ્વારા આ સત્તા ઘટાડવામાં આવી નથી. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની પુનઃ મૂલવણી અને પુનઃ વિચારણા કરતી વખતે, અન્ય પાસાઓ સંબંધિત અમુક અન્ય સિદ્ધાંતો ધ્યાનમાં રાખવાના હોય છે. સદર પાસાઓ ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નીચે મુજબ સમાવિષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે: –

“(૪) જો કે, એક અપીલ અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં, આરોપીની તરફેણમાં બેવડી ધારણા રહેલી છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવી લીધો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની ધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટ, પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

(૫) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.”

૧૨. ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૫૩ માં અહેવાલ થયેલ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. રામ વીર સિંહ ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સમાન સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે કે અપીલ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય તો પણ, અપીલ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.

૧૩. ઉપરોક્ત બાબતથી તદ્દન અલગ, હાઈકોર્ટે એ જોવું જરૂરી છે કે જ્યાં સુધી નોંધપાત્ર અને અનિવાર્ય સંજોગો ન હોય ત્યાં સુધી, અપીલમાં નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ ઉલટાવવો જરૂરી નથી. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. શેરા રામ ઉર્ફે વિષ્ણુ દત્ત, (૨૦૧૨) ૧ એસ.સી.સી. ૬૦૨ માં આવું જણાવવામાં આવ્યું છે.

૧૪. રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે, ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, કથિત બનાવ બે ભાગમાં બન્યો હતો. પ્રથમ, જ્યારે આરોપીને પોલીસ દ્વારા પ્રતિબંધિત દ્રવ્ય સાથે રંગેહાથ પકડવામાં આવ્યો હતો, અને બીજું જ્યારે પોલીસે આરોપીના પરિસરમાં દરોડો પાડ્યો હતો જ્યાંથી પ્રતિબંધિત દ્રવ્યનો બીજો જથ્થો મળી આવ્યો હતો. ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ છે કે, બીજા દરોડા સમયે, પોલીસ આરોપીને પોતાની સાથે તેના ઘરે લઈ ગઈ હતી, અને આરોપીના ખિસ્સામાંથી

ઘરની ચાવી કાઢવામાં આવી હતી. જો કે, ફરિયાદપક્ષના કેસનું સદર સંસ્કરણ જરાય સ્વીકાર્ય કે માનવાયોગ્ય નથી, કારણ કે રેકૉર્ડ પરથી ફલિત થાય છે કે, પ્રથમ તબક્કે, જ્યારે આરોપીને પોલીસ દ્વારા રંગેહાથ પકડવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેની શારીરિક ઝડતી લેવામાં આવી હતી, અને તે અંગેનું એક પંચનામું પણ કરવામાં આવ્યું હતું, અને સદર પંચનામામાં ક્યાંય દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે જ્યારે આરોપીની પોલીસ દ્વારા ધરપકડ કરવામાં આવી ત્યારે તેના કબજામાંથી આવી કોઈ ચાવી મળી આવી હતી.

૧૫. વધુમાં એવું ફલિત થાય છે કે બચાવપક્ષે ત્રણ સાક્ષીઓને પણ તપાસ્યા છે, એટલે કે, પી.ડબલ્યુ નં. ૪૬- લાલચંદ ગોપાલદાસ, પી.ડબલ્યુ. નં. ૪૮- રાકેશ ઠાકોરલાલ શાહ અને રાણીબેન કરણભાઈ. પી.ડબલ્યુ નં. ૪૬- લાલચંદ ગોપાલદાસે જુબાની આપી છે કે જ્યારે તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૯૭ ના રોજ તેમની ધરપકડ કરીને પોલીસ કસ્ટડીમાં લાવવામાં આવ્યા હતા, તે સમયે આરોપી પહેલેથી જ લોક-અપમાં હાજર હતો. પી.ડબલ્યુ. નં. ૪૮- રાકેશ ઠાકોરલાલ શાહે પણ જુબાની આપી છે કે તેમણે તારીખ ૨૪.૦૯.૧૯૯૭ ના રોજ આરોપીને પોલીસ કસ્ટડીમાં જોયો હતો. આમ, આ બંને સાક્ષીઓની જુબાની પરથી જણાય છે કે કથિત ઘટના બનતા પહેલા જ આરોપી પહેલેથી પોલીસ કસ્ટડીમાં હતો.

૧૬. વધુમાં, એ પણ રેકૉર્ડ પર આવ્યું છે કે, અગાઉ પણ એક પોલીસ અધિકારી, એટલે કે પી.એસ.આઈ. શ્રી દીક્ષિતે આરોપીની ધરપકડ કરી હતી, જેમાં આરોપી નિર્દોષ છૂટ્યો હતો, અને વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા સદર

પી.એસ.આઇ. શ્રી દીક્ષિત સામે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આરોપી સૌથી મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીઓ પૈકીનો એક હતો, અને બચાવપક્ષના કેસ મુજબ, આરોપીને પી.એસ.આઇ. શ્રી દીક્ષિતની તરફેણમાં જુબાની આપવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, જે આરોપીએ નકારી કાઢ્યું હતું, અને તેથી, તેનું મનદુઃખ રાખીને, તેને હાલના ગુનામાં ખોટી રીતે સંડોવી દેવામાં આવ્યો છે. આમ, હાલના કેસની હકીકતોમાં અગાઉની દુશ્મનાવટના પાસાને પણ નકારી શકાય નહીં, અને કાયદો સુસ્થાપિત છે કે દુશ્મનાવટ એ બેધારી તલવાર છે. એક તરફ, તે હેતુ પૂરો પાડે છે, અને બીજી તરફ તે ખોટી રીતે સંડોવી દેવાની શક્યતાને પણ નકારી કાઢતી નથી. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા પુરાવાના સ્વરૂપ પરથી, અગાઉની દુશ્મનાવટના કારણે આરોપીને ખોટી રીતે સંડોવી દેવાની શક્યતાને નકારી શકાય નહીં. અમારા મતે, તેથી, આરોપી શંકાના લાભનો હકદાર છે.

૧૭. રેકૉર્ડ પરથી વધુમાં જણાય છે કે, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા સંસ્કરણ મુજબ, એફ.એસ.એલ. ના અધિકારીઓને પણ બોલાવવામાં આવ્યા હતા, જો કે, ફરિયાદપક્ષના કેસ માટે તેઓ સૌથી મહત્વપૂર્ણ સાક્ષી હોવા છતાં તેઓની તપાસ કરવામાં આવી નથી. તદુપરાંત, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓએ એ પણ જુબાની આપી નથી કે માદક દ્રવ્ય કેવી રીતે જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું, સીલ કેવી રીતે લગાવવામાં આવ્યું હતું, અને તે સમયે ત્યાં કોણ હાજર હતું. તેમની જુબાનીઓ પરથી એ પણ બહાર આવ્યું નથી કે પંચો હાજર હતા કે નહીં.

૧૮. આમ, પ્રસ્તુત કેસમાં, આરોપીની પ્રતિબંધિત દ્રવ્ય સાથે ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનો તેમજ ત્યારબાદ આરોપીના ઘરમાંથી પ્રતિબંધિત દ્રવ્ય કબજે કરવામાં આવ્યું હોવાનો ફરિયાદપક્ષના કેસનો પાયો, પહેલેથી જ નોંધ્યા મુજબ, મોટા પ્રમાણમાં હચમચી ગયો છે. કોઈપણ સંજોગોમાં, તે હાલની બાબતમાં જે ઘટનાઓ બની હોવાનું કથન કરવામાં આવ્યું હતું તેના પર ગંભીર શંકા ઉપજાવે છે. ફરિયાદપક્ષ ના સાક્ષીઓ દ્વારા વર્ણવ્યા મુજબ, આરોપીના કબજામાંથી તેમજ ત્યારબાદ તેના ઘરમાંથી પ્રતિબંધિત દ્રવ્યની રિકવરી અંગેનું ફરિયાદપક્ષનું સંસ્કરણ શંકાસ્પદ છે અને કોઈ વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતું નથી. તપાસ અધિકારી દ્વારા સમગ્ર પ્રક્રિયા જે રીતે અને પદ્ધતિથી હાથ ધરવામાં આવી હતી તે અંગે ગંભીર શંકાઓ ઊભી થાય છે. ફરિયાદપક્ષ પાયાની હકીકતો, એટલે કે પ્રતિબંધિત દ્રવ્યની જમી, પંચનામા કરવા અને એનડીપીએસ એક્ટ હેઠળ કલ્પના કરાયેલ ફરજિયાત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું, તમામ વાજબી શંકાઓથી પર સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયું છે. આમ, જ્યારે ફરિયાદપક્ષ પાયાની હકીકતો સાબિત કરીને પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં સક્ષમ ન હોય, ત્યારે તે એવો લાભ લઈ શકતું નથી કે સામાવાળા-આરોપી બચાવમાં સંભવિત ખુલાસા સાથે આગળ આવ્યા નથી. તેથી, અમારો અભિપ્રાય છે કે ફરિયાદપક્ષ તમામ વાજબી શંકાઓથી પર આરોપીનો ગુનો સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યું નથી.

૧૯. ઉપર પહેલેથી જ ચર્ચા કર્યા મુજબ, જે સમગ્ર સંજોગો હેઠળ કેસ નોંધાયેલ હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું, ફરજિયાત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, અને આરોપીના શારીરિક કબજામાંથી તેમજ તેના ઘરમાંથી જે પ્રતિબંધિત દ્રવ્યો

મળી આવ્યા હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો, તે અત્યંત શંકાસ્પદ અને શંકાઓથી ઘેરાયેલા છે, અને તેથી, આવા શંકાસ્પદ પુરાવાના આધારે નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદાને ઉલટાવવો મુશ્કેલ છે.

૨૦. વધુમાં, જો સાક્ષીની જુબાની અવિશ્વસનીય, વિરોધાભાસી અથવા શંકાસ્પદ જણાય, તો કોર્ટ આરોપીનો ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે તેનો ઉપયોગ કરી શકતી નથી, અને આ સંજોગોમાં, નિર્દોષતાની ધારણા હંમેશા આરોપીની તરફેણમાં રહે છે. વધુમાં, ફરિયાદપક્ષના પુરાવામાં પરિણામી કોઈપણ ખામી આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારાનો હકદાર બનાવે છે.

૨૧. વધુમાં, ફરિયાદપક્ષના પુરાવા પરથી જણાય છે કે સત્તાવાર સાક્ષીઓ કાં તો પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર અને પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર કક્ષાના અધિકારી હોવા છતાં, અથવા અન્ય પોલીસ કર્મચારીઓ કોન્સ્ટેબલ અને હેડ કોન્સ્ટેબલ હોવા છતાં, કાનૂની સ્થિતિથી અજાણ છે અને દરેક તબક્કે ખુલ્લેઆમ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન કર્યું છે. માદક દ્રવ્યો અંગેની જોગવાઈઓ અત્યંત કડક છે. ગુનો સાબિત થતાં આરોપીને દસ વર્ષની કેદની સજા થાય છે, અને તેથી, આ સંજોગોમાં, કોઈ નિર્દોષ વ્યક્તિને સજા ન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે ધારાસભા દ્વારા આવી કડક જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે. આમ, જ્યારે એવું જણાય છે કે તપાસ અધિકારીઓ દ્વારા આવી જોગવાઈઓનું ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, ત્યારે આરોપીના કબજામાંથી મળી આવેલ હોવાનો કથિત માદક પદાર્થના જથ્થાના આધારે માત્ર તે સત્તાવાર સાક્ષીઓની જુબાનીઓ પર

આધાર રાખી શકાય નહીં. તદુપરાંત, સદર સત્તાવાર સાક્ષીઓના પુરાવાને કોઈપણ સ્વતંત્ર સાક્ષીના પુરાવા દ્વારા સમર્થન મળતું નથી. વધુમાં, રેકૉર્ડ પરથી એ પણ જણાય છે કે એનડીપીએસ એક્ટની કલમ ૫૦ હેઠળનો અહેવાલ પણ તાત્કાલિક ઉપરી અધિકારીને રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી, અને જો તે રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય તો પણ, હાલના કેસમાં સદર દસ્તાવેજ સાબિત થયો નથી.

૨૨. ઉપરોક્ત ખામીઓ અને અંતર્ગત અસંભવિતતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે અનિવાર્યપણે એ નિષ્કર્ષ પર આવવું પડે છે કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી સમગ્ર વાર્તા શંકાસ્પદ સંજોગો અને શંકાઓથી ભરેલી છે, કારણ કે ફરિયાદપક્ષ સચોટ અને ખાતરીપૂર્વકના પુરાવા દ્વારા આરોપીના ગુના અંગેની પાયાની હકીકતો સ્થાપિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયું છે.

૨૩. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે શોધીએ છીએ કે ફરિયાદપક્ષ આરોપી સામે એનડીપીએસ એક્ટની કલમ ૮(સી) અને ૨૦ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરવા માટે જરૂરી મૂળભૂત તત્વો સ્થાપિત કરવા માટે હકારાત્મક, સ્પીકાર્ય, સચોટ, સુસંગત, ખાતરીપૂર્વકનો અને સંતોષકારક પુરાવો રજૂ કરવામાં સક્ષમ રહ્યું નથી. આમ, જ્યારે કથિત ગુનો ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તમામ વાજબી શંકાઓથી પર સાબિત થયો નથી, ત્યારે શંકાનો લાભ સામાવાળા-આરોપીની તરફેણમાં જમા થશે. તેથી, અમે શોધીએ છીએ કે જો ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો ઉલટાવવામાં આવે, તો તે ન્યાયની નિષ્ફળતા તરફ દોરી જશે.

૨૪. આ તબક્કે, હું અધારખા કે. મન્સૂરી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, ૨૦૦૨(૧) આરસીઆર (કિમિનલ) ૭૪૮ ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવા અને તેના પર આધાર રાખવા માંગુ છું, જેમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે નિર્દોષ છૂટકારો ઉલટાવવાના કેસોમાં, જ્યાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યાં આરોપીની તરફેણ કરતું મંતવ્ય અપનાવવું પડશે. મને સદર ચુકાદાના સંબંધિત અવલોકનો ટાંકવા દો જે નીચે મુજબ વંચાય છે;

“નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા વાપરવામાં આવનારી સત્તાઓ અંગે કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ એ છે કે જો કે હાઈકોર્ટ પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે, તેમ છતાં તે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં દખલ કરશે નહીં કારણ કે નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ પસાર થવાથી આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાની ધારણા વધુ મજબૂત બને છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પહોંચેલા હકીકતના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવામાં હાઈકોર્ટે ધીમી ગતિ રાખવી જોઈએ. ફોજદારી કેસમાં ન્યાય પ્રશાસનના તાણાવાણામાંથી પસાર થતો સુવર્ણ દોરો એ છે કે જો કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવા પર બે મંતવ્યો શક્ય હોય, એક આરોપીના ગુના તરફ અને બીજું તેની નિર્દોષતા તરફ નિર્દેશ કરતું હોય, તો આરોપીની તરફેણ કરતું મંતવ્ય અપનાવવું જોઈએ.”

૨૫. તે જ રીતે, કોન્સ્ટેબલ ૯૦૭ સુરેન્દ્ર સિંહ અને અન્ય વિ. ઉત્તરાખંડ રાજ્ય, (૨૦૨૫) ૫ એસ.સી.સી. ૪૩૩ માં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં દખલગીરીના વ્યાપ સંદર્ભે, પેરા-૨૩ અને ૨૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

“૧૧. તાજેતરમાં, બાબુ સાહેબાગૌડા રુદ્રગૌડાર અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં, આ કોર્ટની એક બેન્ચ કે જેમાં અમારા પૈકીના એક સભ્ય હતા (બી.આર. ગવર્ધ, ન્યાયમૂર્તિ), તેમને નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં દખલગીરીના વ્યાપ અંગે કાનૂની સ્થિતિ ધ્યાનમાં લેવાની તક મળી હતી. આ પ્રમાણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

‘૩૮. સૌ પ્રથમ, અમે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા આરોપીના નિર્દોષ છૂટકારાને પડકારવા માટે રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા દખલગીરીના વ્યાપનું સંચાલન કરતા આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોનો પુનરોચ્ચાર કરવા માંગીએ છીએ.

૩૯. રાજેશ પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય [રાજેશ પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય, (૨૦૨૨) ૩ એસ.સી.સી. ૪૭૧ : (૨૦૨૨) ૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૩૧] માં આ કોર્ટે અગાઉના વિવિધ ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ ક્ષેત્રને આવરી લેતી કાનૂની સ્થિતિનું સંક્ષેપીકરણ કર્યું હતું અને નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું : (એસ.સી.સી. પૃષ્ઠ ૪૮૨-૮૩, પેરા ૨૯)

“૨૯. ચુકાદાઓની શ્રેણીનો સંદર્ભ લીધા પછી, આ કોર્ટે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ અંગેના નીચે મુજબના સામાન્ય સિદ્ધાંતો નીચેના શબ્દોમાં તારવ્યા હતા : (ચંદ્રપ્પા કેસ [ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ : (૨૦૦૭) ૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૩૨૫] , એસ.સી.સી. પૃષ્ઠ ૪૩૨, પેરા ૪૨)

‘૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મત મુજબ, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ફલિત થાય છે:

(૧) અપીલ અદાલત પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

(૨) કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત મૂકતો નથી અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, “નોંધપાત્ર અને અનિવાર્ય કારણો”, “સારા અને પર્યાપ્ત આધારો”, “અત્યંત મજબૂત સંજોગો”, “વિકૃત નિષ્કર્ષો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો”, વગેરે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની

અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને મર્યાદિત કરવાનો ઇરાદો ધરાવતા નથી. આવી શબ્દાવલીઓ પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની અદાલતની સત્તાને મર્યાદિત કરવા કરતાં નિર્દોષ છૂટકારામાં દખલ કરવા માટે અપીલ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે વધુ “ભાષાકીય અલંકારો” ના સ્વરૂપમાં છે.

(૪) જો કે, એક અપીલ અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં, આરોપીની તરફેણમાં બેવડી ધારણા રહેલી છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવી લીધો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની ધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટ, પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

(૫) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.’ ”

૪૦. વધુમાં, એચ.ડી. સુંદરા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય [એચ.ડી. સુંદરા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૨૩) ૯ એસ.સી.સી. ૫૮૧ : (૨૦૨૩) ૩ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૭૪૮] માં આ કોર્ટે કલમ ૩૭૮ સીઆરપીસી હેઠળ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ

અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગનું સંચાલન કરતા સિદ્ધાંતોનો નીચે મુજબ સારાંશ આપ્યો હતો : (એસ.સી.સી. પૃષ્ઠ ૫૮૪, પેરા ૮)

“૮. ... ૮.૧. આરોપીનો નિર્દોષ છૂટકારો નિર્દોષતાની ધારણાને વધુ મજબૂત બનાવે છે;

૮.૨. અપીલ અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે, મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવા માટે હકદાર છે;

૮.૩. અપીલ અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે, પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કર્યા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે લીધેલું મંતવ્ય એવું સંભવિત મંતવ્ય છે કે કેમ જે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે લઈ શકાયું હોત તે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે;

૮.૪. જો લેવાયેલું મંતવ્ય સંભવિત મંતવ્ય હોય, તો અપીલ અદાલત એ આધારે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમને ઉલટાવી શકતી નથી કે અન્ય મંતવ્ય પણ શક્ય હતું; અને

૮.૫. અપીલ અદાલત નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે તે એવા તારણ પર આવે કે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે એકમાત્ર નિષ્કર્ષ જે નોંધી શકાય તેમ હતો તે એ હતો કે આરોપીનો ગુનો

વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો હતો અને અન્ય કોઈ નિષ્કર્ષ શક્ય નહોતો.”

૪૧. આમ, એ શંકાથી પર છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આરોપીની તરફેણમાં નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદાને ઉલટાવવા માટે અપીલ અદાલત દ્વારા દખલગીરીનો વ્યાપ નીચેના સિદ્ધાંતોની ચાર સીમાઓની અંદર વાપરવાનો રહે છે:

૪૧.૧. કે નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો સ્પષ્ટ વિકૃતિ થી પીડાય છે;

૪૧.૨. કે તે રેકૉર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને ખોટી રીતે વાંચવા/ધ્યાનમાં ન લેવા પર આધારિત છે; અને

૪૧.૩. કે કોઈ બે વાજબી મંતવ્યો શક્ય નથી અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવા પરથી માત્ર આરોપીના ગુના સાથે સુસંગત મંતવ્ય જ શક્ય છે.’

૧૨. આમ જોઈ શકાય છે કે આ એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે વિક્લાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા દખલગીરી ત્યારે જ વાજબી ગણાશે જો નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો સ્પષ્ટ વિકૃતિથી પીડાતો હોય; કે તે રેકૉર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને ખોટી રીતે વાંચવા/ધ્યાનમાં ન લેવા પર આધારિત હોય; અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવા પરથી કોઈ બે વાજબી મંતવ્યો શક્ય ન હોય અને માત્ર આરોપીના ગુના સાથે સુસંગત મંતવ્ય જ શક્ય હોય.”

૨૬. ઉપરોક્ત ચર્ચા અને કોડની કલમ ૩૭૮ હેઠળ નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલોનો નિર્ણય કરવામાં હાઈકોર્ટના વ્યાપ અંગે ઉપરોક્ત ટાંકેલા નિર્ણયોમાં દર્શાવેલા સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં દખલ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી.

૨૭. ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, અમદાવાદ દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૩૧૭/૧૯૯૯ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૦.૦૭.૨૦૦૦ નો નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને મોકલી આપવામાં આવે.

(દિવ્યેશ એ. જોષી, ન્યાયમૂર્તિ)

(ડી.એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====